

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 11 — kr.
Félévre 5 " " "
Negyedévre 2 " " "
Egy hónapra 1 " " "
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA**
Főmunkatárs: **IFJ. MÓRICZ PÁL**
Kiadók: **HOFFMANN és TÁRSA.**

Hirdetési díj:

Egy hasábol két sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű a több-sorú hirdetések alkalmán szerinti jutányos áron vetetnek fel. Helyeg-nyelmin külön bejegyzésért 30 kr.

Justh Gyula.

Debreczen, július 13.

Nem időt pazarló szóvita az, melyet az egyesült ellenzék a Bánffyék erőszakos, jogtipró hatalmával szemben vív, hanem öntudatos megnyilatkozása a nemzeti közérzetnek. A hazafiaság bástyáján, mintha csak az egri Dobó kevés számu, de vitéz pánczélos hada állna ott elszántan a janicsár sereg ópi-umtól — miniszter elnöki ígéretektől, baksistól kábult vad, nagy tömegével szemben, mely nemesebb érzésekre alig képes, nyomorult fantáziáját csupán az aranytól terhes ígérek kápráztatják. Hanyatló bátorságát, kitartását pedig a pasák, a vezérek fenyegetései tartják színvonalon . . .

Mily lelkes, mily nemes is az ellenzék kis csoport harcza ezen a sirja szélén örülen hadonázó kormányval és az ellenzék vitézek csapásaitól aggályosan rebeső, futásra kész mameluk sereggel szemben.

Nem frázisokkal harcolnak az ellenzék szónokai, nem ütögetik ökleikkel a padokat sem, hanem nehéz és sújtó érveket mondanak a kormány pipogya-sága, a kormány önző osztrák politikája ellen, mint ahogy az országgyűlés utóbbi ülésein **K i s s Albert**, **P a p p Elek** és **M a r j a y Péter** képviselők cselekedték . . . És a komoly érvek rontó-bontó nehéz buzogány csapási, a guny mérges nyilaival együtt egyforma veszedelem-ként hullanak a kormánypárti janicsár sereg tar fejére . . .

Amott, a többség oldalán, szedett-vett, mindenféle verbunkos ígérekkel összetoborzott népsép, katonaság riadoz, tolong a zászló körül, melynek Bécsben gyártották a szövét, a melyre Magyarország romlása-bomlása van sárga-fekete fonallal kihimezve, — Bánffy báró ennek a megriadt mezei hadnak a vezére . . .

Mint a Mátyás király fekete pánczélos serege, melynek léptei alatt megdobbant a föld, merre masiroztak, olyanok most az ellenzék képviselői. Az összetartás, a fegyelem, az izmok gyakorlottsága a természetes erővel együtt, a tudás, az igaz ügy lelkes érzése, ellenállhatatlan erejüvé teszik ezen pánczélos sereg fegyvereit, melynek vezetője **J u s t h Gyula**, ki rajonként, szakaszonként, majd szemben, majd oldallal, majd megkerülve is egész váratlanul csapásol a háremi élvezetektől tompult, fásult s önhitt janicsár sereg körül.

J u s t h Gyula, mint a varázsló mester még a néppárt derce-durczás, mogorva papjait is képes volt odaállítani az ellenzék bástyafokra s többé e nemes

küzdelemben, a haza jogaiért való küzdelemben az Ugron vagy Kossuth-párti képviselő között nincsen különbség, **J u s t h Gyula** paizst-paizsnak vetvén magyarságunk védelmére egy zászló alá gyűjtötte őket. A magyar hazafiaság elég-hetetlen aszbeszt-zászlaja ez, milyen a regeszerü Rákóczy zászló is volt, melyet midőn tehetetlen dühökben a máglyára dobtak a labanczok a pusztító tűzben még vakitobbán ragyogott a kihimezett jelszó a zászló szöveten **« h a z á é r t é s s z a b a d s á g e r t »** . . . És csodák-csodájára sértetlenül maradt a tűzben is a zászló . . .

J u s t h Gyulának az igaz elvek és lelkesedés sugallják a vezérői intézkedéseit, azért oly ellenállhatatlanok, azért oly sikerülten meglepők azok mindig, hogy Bánffyék már rémülettel nézik, ha **J u s t h Gyula** helyén felállva csupán szót kér a házszabályokhoz, a morgó, dühöngő többség mindjárt megjuhászodva sunyítja a fejét . . .

J u s t h Gyulát és fegyvertársait a Kossuth-pártot annakidején pedig szidalmazták, támadták ellenzék részről is féltestvéreik, mert elveik mellett kitartottak akkor is, mint ma! Nem tántorodtak el attól soha egy percig is. De állottak szilárdul a Kossuth-zászlója alatt, mely mint a Rákóczy regeszerü zászlaja, mennél több tüzet dobának reá, annál jobban ragyog, annál büszkébben leng, az önzetlen haza és faj-szeretet aszbeszt fonalaiból lévő szöve.

Ifj. Móricz Pál.

Országgyűlés.

A Marjai Péter beszéde.

— Az Országgyűlési Értesítő tudósítása. —

Marjay Péter országgyűlési képviselő f. hó 10-én mondta el e beszédet az országházban, hol a képviselő szóp hatást ért el vele, különösen, ahol az ugynevezett elméleti gazdákat esipkedte meg a kormánypárti **Arányi** Miksa képviselő személyében.

T. képviselőház! Van nekünk Bihar-megyében egy Debreczenből kiágazó viczinális vasutunk, amely arról nevezetes, hogy a mikor elkészült, legelőször ezukorrépat szállítottak rajta. (Halljuk!) A vasut első keresete tehát ezukorrépatból eredt. Mikor a viczinális létesíteni akartuk és konferenciákat tartottunk egyik-másik községben, egyebek közt egyik konferencia alkalmával egy nagy községnek minden jelen lévő megbízottja ellene volt a vasut gondolatának; egyetlenegy öreg apát-plébános volt csak, a ki azt mondotta, megbánja ezt a község, mert a vasut nagyon előnyös lesz a községekre és városokra. Be is bizonyította ezt; de nem hallgatott szavára saját községéből senki. Mikor aztán összegyűltünk bankettra, az

ebéd alkalmával felköszöntöttem az öreg apát-plébánost, mint böles férfiut és én mint kálvinista pap éltetem a r. kath. papot. Ő felköszöntömre válaszolva, — mindössze két-három szó volt a felelete, — azt mondotta, hogy minden ellentét és álláspont daczára az legyen a jelszó, hogy szeressük egymást; szeressük azokat is, akik a vasut kérdésében velünk, az azt mindenáron létesíteni akarókkal szemben ellentétes álláspontra helyezkedtek s hozzájárulásukat megtagadták. T. Ház, ennél szebb jelszó nem is lehet. Mi a szeretet hirdetői vagyunk és ez az álláspont kezd tért foglalni itt a t. képviselőházban is. Ime a tegnapi napon két szónok is hivatkozott a mi részünkről egyszerre arra, hogy mi minden gyűlölködés és személyeskedés érzése nélkül, csupán elvi szempontból, az álláspontért magáért folytatjuk küzdelmeinket a nagy többség ellenében. E szónokok felszólalásaikban szintén a szeretet jelszavát fejezték ki, de nem nagy fogantja lett, mint tapasztaltuk, (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon) sőt ellenkezőleg következett be, úgy, hogy bármennyire hódolok az eszmének, én ma már nem merem azt mondani, hogy szeretjük egymást, hanem csak azt mondom a többség felé fordulva, hogy ne haragudjunk egymásra! (Derűtlenség a bal és szélső baloldalon. Hangok jobbfelől: dehogyan haragszunk!) Hiszen szeretetreméltóbb ellenzék alig ült még az ellenzék padokon, mint éppen mi. (Derűtlenség.) Ezt az állításomat megindokolom. Ha a kormány javaslatait fel se vennők, hanem csak könnyedén keresztül siklani engednék, azt mondaná a t. tuloldal: Mily elbizakodott emberek ezek? Talán magukat tartják legokosabbaknak, hogy a más böles javaslataira rá se ügyelnek? De mi ellenkezőleg, minden javaslatot a legnagyobb figyelemben részesítünk, mert még a mult évben ezt a javaslatot alig 8—10 szónok méltatta figyelemre, igaz, hogy az is mind ellene beszélt akkor. Most én már Istennek jóvoltából, azt hiszem, lehetek valami 30-ik szónok azok előtt, akik még utánam következnek vagy 20-an.

T. Ház! ez a figyelem a mi részünkről származik a kötelességérzetből, származik az ügy iránti meleg érdeklődésből. (Ugy van, ugy van! a szélső baloldalon) származik egy a törvényjavaslattal szemben mindenkire köteles tiszteletből. Azt hiszem, hogy még a javaslatot betervező pénzügyminiszter sem hitte volna, hogy így felvigye az Isten a dolgát ezen szerény két szakaszból álló törvényjavaslatának. (Derűtlenség. Ugy van! a szélső baloldalon.) A mult alkalommal s nem nagyon régen hallottunk itt valami hegedű szóról, hegedülésről, sőt behegedülésről. Az eszmetársulás folytonos-sága folytán legyen szabad nekem a hegedű szóról, annak rokonfogalmazása a tánczra gondolni és arra kitérni. (Halljuk! Halljuk, a szélsőbaloldalon.) Mikor az ellenzék kötelesség-szerűleg a törvényjavaslatot ily nagy figyelemre méltatja, akkor nem tesz egyebet, mint azt, a mit minden eszme, minden goadolat, minden elv elbírálóinak cselekedni kötelességük. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Egy öreg jó professzor régen megmondta, mikor feladta a témát, hogy ugy bánjatok azzal a témával, mint a jó tánczos a tánczosnéjával, hogy ne csak egy oldalról egy oldalra, hanem jobbról-balra, előre, hátra, minden oldalra megforgas-sátok. Az ellenzék, ebben azt hiszem, már mindenki igazat ad, a jó tánczos kötelességét teljesíti, mikor a javaslatot jobbra, balra, előre, hátra, minden oldalra megtánczoltatja. Mert valamint a tánczközben tünik ki a tánczosnak

ügyessége, ereje és finomsága és a tánczos-
nének az ő bájos volta, kellemessége és a
tánczművészetben való ügyessége, azonképen
tánczoltatás közben hullanak le esetleg, —
mert történhetnek oly esetek, — a tánczos-
nének hamis bájai, (derültség) az álfrizura, az arcz
ékes hamis rózsája stb. Nem akarok egészen a
részletekbe menni, hanem a mint áll az, hogy
a midőn a hamis bájak s álmezek, alszépítő
eszközök lehullottak, akkor a szemlélő előtt
egy silány, selejtes váz áll, épen így jár a t.
penzügyminiszter urnak két selejtes szakasz-
ból álló javaslata az ellenzék tánczoltatása közben.
(Derültség és helyeslés. Ugy van! a szélső
baloldalon.) Azt hiszem, hogy az eddigi tán-
czosok minden szép hegedű szóban előadott
cziczomát letánczoltatták róla; pedig szép
hegedűszóval volt bekísérve, azzal volt terjeszt-
ve, hogy az a magyar gazdák érdekében tör-
ténik. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.)

T. Ház! Ez oly szokatlan hang, hogy mikor az ember azt hallja, hogy a magyar gazdák érdekében történik valami, szinte felvillá-
nyozódik az embernek szíve, lelke, (ugy van! ugy van! a szélső baloldalon) örömmel dobog a keble, mert a ki a magyar gazdák iránt rokonszenvet és jóakaratot nem érez, az a mostani kiváltképen való valóságos időpontban és valóságos viszonyok között, az Magyarországban nem is magyar ember. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) — És rokonszenvet, jóakaratot a magyar gazdaközön-
ség iránt csak nagyon ritkán láttunk idáig. A magyar gazdának csak ellenségei vannak; csak súlyos terhek és átkok neheztedek rá. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Az elemi csapások özöne, a sokféle gyógyíthatatlan és nagy anyagi romlást hozó állapotbetegségek, közelebből a saját kéblünkön felmelengetett és általunk magyar gazdák által nevelt szegény mezői munkás osztály, a melynek jó része kebelünkön melengetett kigyónak bizonyult, a mikor alpróféták hamis tanácsaira hallgatva, az mikor alpróféták hamis tanácsaira hallgatva, az ő ápolói, a magyar gazdák ellen feltámadtak. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Mindezekhez a magyar gazdákra nehezülő sőt tét átkok és terhekhez méltó koronakép járult hozzá az uralkodó veszedelmes rendszer, mint ezek felett pedig a rossz kormányzás. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) A rossz kormányzás, a mely a gazdák érdekeit a kellő figyelemben nem részesíteti, a mely a gazdák érdekében kellő orvosszerről nem gondoskodik. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Hányszor volt meg a jó tanács? Nemesak itt is arra nézve, hogy ipar és kereskedelmi kamarák, gazdasági egyesületek a vidékekről egy-
másután küldözgették különböző irányu kérelmeiket, de minden kérelmek közt a legfontosabbat, hogy gondoskodjék már a kormány a magyar gazdasági állapotok gyökeres és teljes, egy vagással való megjavításáról az önálló vámtérületnek a megszerzési eszközeiről. (Ugy van! Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

És t. ház, nincsen Magyarországon oly erős kéz, a mely ehhez a kérdéshez hozzányulni merészt volna. Az lenne pedig igazán a gazdaközönségnek jóbarátja, az lenne a gazdasági válságnak a megszüntetője, a ki erre a tere irányozná figyelmét és az a miniszter érdemi meg azt a nagy szeretetet, a melylyel iránta mindenkinek viseltetni kellene, a ki ezt a nagyfontosságú kérdést megbolygatni merné, ez volna neki hazafias kötelessége, mert e nélkül nem lesz Magyarország! (Ugy van! Ugy van! Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

De azt mondhatná valaki s kiváltképen a törvényjavaslatot, mint tánczosnót ide kísérő s a garde de dames szerepét vivő pénzügyminiszter ur, hogy ne gondolkoznánk a magyar mezőgazdák helyzetének javításáról? Itt van ez a cukorpraemiumról szóló törvényjavaslat, ez a gazdák érdekében hathatós eredményeket fog előidézni.

T. ház! Én, mindazoknak, a kik ezt a törvényjavaslatot s általában magát a cukorrépa termelést a gazdák érdekében levőnek vagy plane a gazdák súlyos helyzetére javító eszközként tekintik, én azt mondom, hogy nincsen tökéletesen igazsága, mert nem egyéb az a

szukorrépa termelés, olyan orvoslási mód, mint mikor szegény embernek a karja fáj; megsebesült és orvosszert adtak neki, de a flastromot nem a sebre, hanem kívül a kabátja ujrára ragasztotta. Természetesen elszáradt a karja az ilyen orvoslási módszer mellett. Épen így semmi sem lesz a magyar gazdaközönség sorsának javításából ezzel a cukorpraemiummal és cukorrépa termeléssel sem. Én nem a levegőből beszélek, hanem a gyakorlatból, a tapasztalásból, mert abban a cukorrépa-ban a mit az a viczinális vasut a mint előbb mondtam, legelőször szállított el a községünk határáról, nekem is volt vagy másfél ezer mázsa cukorrépa, bár ne lett volna. (Derültség.) Hát t. Ház, a gazdaember szorongatott helyzetében nagyon hallgat a jó tanácsokra, a melyek sokszor rosszaknak bizonyulnak és hallgat arra az elvre is: mindent megpróbáljatok és a mi jó azt megtartsátok. Ezen elvnek hódolva, mások tanácsára megpróbáltam én és a község gazdáinak nagy része a cukorrépa-termelést, egy esztendőben és kiszámítva a nagy gondossággal kezelt répatormésnél felmerült költségeket, és e számolás után egybevetve az eredményt, azt tapasztaltam, hogy én holdanként mintegy 3 frt 70 krajczárokat ráfizettem a cukorrépa termelésre, nem számítva még azt sem, hogy óriási őszi sárban rettenetes küzdelemmel lehetett csak elszállítani a vasuti állomáshoz, a mely szállítási idő alatt a vetéshez kellett volna látni és a következő esztendő termés hozama is megromlott vele; nem számítva még azt, hogy egynehány igavonó jóság megbénult és mustrába került miatta. Hát mondom, ilyen jóvedelmet ad a gazdaembernek a cukorrépa termelés, meglehet, hogy ez nem mindenütt van így, meglehet, hogy más vidékeken talán kedvezőbb a talaj és kedvezőbbek a termelési viszonyok, mint nálunk; elég a hozzá, bármilyen kedvező legyen, azt állítani, hogy a cukorpraemiumról szóló törvény a gazdaság javára lesz, jogosan nem lehet és én ezt mérően tagadom. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Ha a javaslatban az fogadhatnák, hogy a gyárosoknak érdeke szempontjából kell ezt megcsinálni, ugyanakkor toldalékképen oda fért volna még a két szakaszhoz egy harmadik, hogy a répa beváltási ára felebb emeltessek és a gazdaközönség a nagy uszorával intézkedő gyárosoknak ki ne szolgáltatassék. Akkor már elhiszem, hogy a gazdaközönség érdeke is szem előtt tartott volna. De hiszen most a praemium osztogatás jóformán ismét visszaesik a gazdaközönség nyakába, sőt általában az ország lakosainak nyakába, mert a gazdák és az ország lakosai, a fogyasztók fizetik meg minden egyes esetben a praemium nagy összegét. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) A termelő issza meg a levét a praemium osztogatásnak, nem hasznát veszi annak, hanem kárát vallja. Pedig a magyar gazdaközönség fizet praemiumot eleget. (Ugy van! a szélső baloldalon.) fizet praemiumot legalább huszfele adómban az államnak, fizet praemiumot a községnek, vármegyének, grasztáló hivatalnokoknak, szolgabíráknak, fizet praemiumot a magyar gazdaközönség a tekintetes, nagyságos, méltóságos és kegyelmes nyugdíjasoknak. (Tetszés a szélső baloldalon.) Ezenkívül fizet praemiumot a vallás, az egyház, a tudomány, a művészet oltárra, mert semmi körülmények között sem hagyja elzúlni egyházát és meggyengülni a vallásos érzetét a polgárok kebelében, mert látja, hogy az egyház iránti hűség, a vallás-erkölcsi tisztaságra, az igaz vallásosságra, a becsület, a magyar kötelességérzet és a magyar hazafiság szempontjából a legutolsó polgárnak is nagy szüksége van! (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Ezekre a nemes célokra, a vallásos-erkölcsi élet, tudomány előmozdítására, szives örömmel adja tehát a jutalékot, bármily csekély javaiból a magyar gazda (Ugy van! a szélső baloldalon.) A mire pedig nem szivesen adja, azokra a célokra az adóprések kipróbálják a zsebünkéből. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Azt mondom t. Ház, hogy le a kalappal a magyar mezőgazda előtt és tiszteljük azt a közönseget, a mely a róla nehezült terhek iszonyu nyűge alatt is igyekszik megfelelni polgári kötelességeinek, vallása és egyháza iránti

hűségének, de épen azért, a mikor térédel hajtnak előtte, ne praemiumokkal ne ilyen praemiumos törvényekkel igyekezzünk jönni a segítségére, hanem hathatós eszközökkel, gyökeres reformokkal. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.) Töröljön el a kormány inkább minden praemiumot, vegye revisió alá a nyugdíjról szóló törvényt, töröljön el minden miniszteri, főispáni nyugdíjat és tegyen lépéseket az önálló vámtérület érdekében, azt szerezzze meg és biztosítsa, állítson önálló magyar bankot és ha a gazdától már elvette a regale jogokat, jövedelmének egyik forrását és ennek helyébe a nyakába vetette az óriási fogasztási adóterheket, legalább gondoljon már egyszer nem az adóterhek emelésére, hanem azoknak apasztására (Helyeslés a szélső baloldalon) és pedig gyökeresen, nagymérvű apasztására és töröljön el egyes adóemeket. (Helyeslés a szélső baloldalon.) Ha pedig azt mondaná erre az igen t. pénzügyminiszter ur, hogy mindeddig krajczár bevételre szüksége van az álladalomnak, ezár bevételre vissza nek, minek akkor én azzal felélnék vissza nek, minek osztogatja tehát az osztrák cukorgyárosoknak a milliókra menő praemiumot (Élénk helyeslés a szélső baloldalon) és miért nem szerzi meg azt a magyar kincstár javára. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.) T. Ház! A praemium elve magában véve, ha nem volna olyan veszedelmes és nem jarna anyagi kárral, nevetséges és nem illik egy álladalom méltóságához. A praemium, a jutalékosztás, iskolás gyermekeknek való, a jó hűséges családoknak, nem pedig idegeneknek, hogy gazdagabbak legyenek általa a népek millióinak kárára.

T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A míg a kormányzat olyan irányban nem kezdi actióját és nem fejt ki tevékenységét, amely irányzat határozottan a magyar gazdaközönség javára lesz, addig minden eszközzel ellene kell lennünk annak a kormányzati iránynak. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.) Politikai tere a praemium nem is erkölcsös dolog annál a mostani kérdésnél pedig épen visszaélés is eszközölteti vele. Hiszen ebben a törvényjavaslatban illetőleg ennek törvénynyé hozásában is tisztán a legnagyobb fontosságú politikai érdek dominál, az van ennek a háta mögött, csak hogy nem magyar politika, nem magyar érdekek kifejtendő politikája, hanem az osztrák cukorgyáros érdekében az osztrák kormány-
nak van erre szüksége, hogy azt az egynehány osztrák cukorgyárost megnyerje magának kertes eszközzel. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Ezt elismerik a legnagyobb tekintélynek örvendő publicisták is és nyilván traktálják ezeket a lapokban. (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) T. Ház! Azt kérdem, hogy ilyen logikával, a melylyel ezt a cukoradóról szóló törvényt meg akarják csinálni, vajjon nem állunk-e itt előtte a praemiumok szakadatlan és beláthatatlan lánczolatának, mert ezzel a logikával épügy lehetne praemiumot adatni majd később — talán fognak is — a sörgyárosoknak, azt mondván szemfenyvesztésképen, hogy a sörgyásztás emeli az árpa termelést, tehát tisztán látható, hogy a magyar gazdák érdekében van. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Az ilyen logikával nem lehet-e majd azt mondani, hogy adjunk praemiumot a kőelgyártónak is, mert a kender termést emeli fel, és az is a magyar mezőgazdának javára van közvetve. (Ugy van! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.)

T. Ház! A midőn ennyi kifogást lehet tenni ezen törvényjavaslat ellen, ugyanakkor nem felesleges megemlíteni, hogy mi volna inkább a kötelessége, — a gyermek is átláthatja, — hogy a magyar gazdaközönség és Magyarország összes lakosai érdekében az volna inkább a kormány kötelessége, hogy szakítsa le a cukoradót, hogy nagyobb legyen a fogyasztás, hogy a szegény ember is fogyaszt-hasson cukrot, mert bizony elég keserű a szegény közönsegek a szája íze, és érdemes volna már arra is gondolni, hogy édesítse meg szája ízét a sokféle politikai és minden napirenden levő keserűségek közt. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.) Ez a javaslat nemesak hogy nem a gazdák érdekében való, de nem is magyar érdekekben, hanem tisztán osztrák

érdekben született meg. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Ezt nemcsak én mondom, hanem ezt nyíltan bevallotta sokkal nagyobb ember, az, a ki köztünk e házban e mai napon a legnagyobb ember, a mult évi előadó úr mondta, a mikor ezt a törvényjavaslatot egy évre törvénynyé megcsinálták, igen s a mai napon itt elnöklő Láng Lajos ur mondta a következő szavakat a mult évi előterjesztésében: (olvassa) „Ez a törvény kétségtelenül sokkal nagyobb fontossággal bír a monarchia másik államára, Ausztriára nézve, a hol a cukortermelés sokkal nagyobb, de azért mi reánk nézve is fontos, hogy a cukoripar hanyatlásnak ne legyen kitéve, mert ezt végső sorban a magyar mezőgazdaság is megszini.” Ugy-e, hogy szakavatottabb, nagyobb tekintélyre alig hivatkozhatnám. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Tisztán megmondotta a mult évben az előadó úr, hogy az osztrák érdekekben történik, mert ott sokkal nagyobb a cukoripar és a magyar mezőgazdaság csak végső sorban sinlené meg a cukorgyártásnak Magyarországon való hanyatlását. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Nem illusorius állapot-e az, hogy itt nyíltan bevallják, hogy osztrák érdekek sokkal fontosabb egy a magyar képviselőházban megalkotott törvény, mint magyar érdekek és az államfentartó elem csak végső sorban, csak a szerencsétlenség végén jönne kiszámításba. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Valami visszatetsző állapot ez. Hanem azért köszönet ezért az őszinte nyilatkozatért, mert megkönnyíti az ellenzék álláspontját. És ha mi a lehullatunk róla minden hamis ékességet, az előadó ur a legkegyetlenebb kezekkel tépte le minden czopját. (Igaz! Ugyvan a szélső baloldalon.)

Egy másik nagy tekintélyű szakférfiunk előadásából azt olvassuk, hogy ezen kérdésnél Magyarország csak 14¹/₄, Ausztria pedig 85³/₄ %-ig van érdekelve. En egy oly törvényjavaslatért itt a magyar képviselőházban, hol a magyar érdek csak 14 és tőredék százalékkal, Ausztriaé hatszorta több perzenttel szerepel, mint magyar képviselő lelkesedni nem tudok. (Helyeslés a szélső balon.) Ezen törvényjavaslatnál nem lehet a külföld példájára hivatkozni és azt mondani, hogy Franciaországban, Angliában és Németországban mindenütt van cukoripremium, még pedig nagyobb mérvű, mert nem idegen gyárosok feneketlen zsebébe hullatják a praemiumok millióit, hanem maguknak s ott marad az ország javára a közönség boldogítására. (Igaz! Ugyvan! a szélső balon.) Mi pedig idegeneknek dobáljuk ki a keserves verjétekkel szerzett filléreinket, millióinkat. (Igaz! Ugyvan! a szélső balon.) Nálunk a fogyasztó közönség fizeti a praemiumot és pedig minél nagyobb az, annál nagyobb mértékben terhel minden egyes fogyasztót. (Igaz! Ugyvan a szélső baloldalon.) Hogy veszi az ki magát, hogy a legutolsó szegény magyar iparos, vagy földműves család, melynek feje alig bírja megszerezni a mindennapi életfentartásához szükséges garasokat, az fizessen az osztrák gyárosoknak, hogy azon kortes szolgálatot tegyenek az osztrák kormányának, hogy az még tovább is uralkodhasson a magyar kormány s Magyarország felett. (Igaz! Ugyvan! a szélső baloldalon.) Rámutattak itt és nem lett megezőfolva, hogy voltaképen ezen javaslatnak gyakorlati értéke a közel jövőben nem is lehet, mert akik közjogi szempontból foglalkoztak e kérdéssel, kimutatták, hogy Ausztria ez idő szerint nem tudhatni meddig, nem is szerződő képes. S a magyar kormány mégis szinte ölebe akarja rakni a kész törvényt. De nemcsak ezzel van így a magyar kormány, hanem mindenben. Mindig ő kezdi a megaláztatásig menő udvariasságot az osztrák kormánnyal szemben. (Élénk tetszés a szélső baloldalon.)

Tavaly az előadó azon és a miniszter uron kívül senki sem állott fel e javaslat védelmére. Az idén előállt egy nagy gyakorlati gazda: Arányi Miksa ur. (Élénk derűtség a szélső baloldalon.) Nem akarok Mócsy képviselő ur példája szerint aránytalanul foglalkozni Arányi urral, mert ő őz óta majdnem minden beszédébe belevitte Arányi urat. De most mégis foglalkoznom kell vele, mert ha

egyszer hozzá mer szólni e kérdéshez, csak kell egy kis szakértelmének lennie. Nekem is van egy kis szakismeretem a répatermelés terén. Azért szóba állok vele, Arányival egy parányit. (Derűtség.) Azt kérdezem, ha Arányi Miksa urnak elebe tennének egy cukorrépat, egy oberndorfi sárgarépat és vörös répat, egy »mammuth«-ot, egy olajbogyó alakú répat, egy tarló répat, egy murek répat és egy petrezselmet és megkérdeznék, melyik ezek közül a cukorrépa: ő a petrezselymre mutatna, mert az a legvékonyabb, azt lehet a legkönnyebben cukor módjára szopogatni. (Élénk derűtség a szélső baloldalon.) Zaj jobbról.]

N a g y M i h á l y: Hallatlan szellemesség!

M a r j a y Péter: Én is azt tartom, hogy ez igenis szellemes igazság!

E l n ö k: Ne méltóztassanak konverzálni!

M a r j a y Péter: Előre bocsájtottam: szeressük egymást, ne haragudjunk egymásra; hát ez konverzáció, bár köszönettel fogadom az elnök ur figyelmességét, csak szeretetből származik. De én az illet gyakorlatban is láttam. Egyszer egy uri emberrel a mezőgazdaságomban járkálva kérdeztem tőle: mondja meg egy sáprúnak való cziokról, hogy micsoda? Hát azt mondja ő: nem sikerült tengeri. (Derűtség a szélső balon.) En bár nagyon sokra becsülöm Arányi Miksa ur szak ismeretét... más téren.

A r á n y i Miksa: Bizza csak azt én reám.

J u s t h Gyula: Beszéljen külön! Válaszolni kell a mondottakra!

E l n ö k: Csendet kérek t. ház! (Zaj.)

M a r j a y Péter: Ugy látszik; s úgy is van, hogy Arányi Miksa képviselő ur nem volt itt beszédem kezdetén. En a szeretet nagy törvényét hangoztattam és azt mondtam, ha nem is szerethetjük egymást, legalább neharagudjunk egymásra. Arányi Miksa képviselő ur mégis haragszik. (Ellenmondások jobbról.) (Arányi seideülve mosolyog.) Most már látom hogy nem haragszik, mert mosolyog. En csak azt akartam mondani, hogy lehet az ember az elméleti téren bármily ügyes, lehet bizonyos kérdésekben valóságos tekintély. Kitűnő ember de a gyakorlati kérdésekben bizony lehetnek tévedései. Eppen azért, a mit nem méltóztatott Arányi képviselő ur hallani én azt hiszem bizonyítottam, hogy a cukorrépa termelés egyáltalában nincs a gazdaközönség javára, legalább nincs egy részének javára, mert az hátrányokkal, tulkiadásokkal jár. A szegény gazda nem tud örökké buzát, rozst, árpat vagy tengerit termelni, hanem a v á l t ó g a z d a s á g k é n y s z e r helyzetnél fogva belemegy a cukorrépa termelésébe. Akkor, mikor helyzetén javítani akarunk, ne azal javítsunk, hogy premiumot osztogassunk a gyárosoknak, a kik kizsákmányolják a gazdát, hanem vetessük meg tisztességes áron a gazda által termelt répat. Szólanom kell még arról a hangulatról, amelylyel ezen törvényjavaslatnál tanusított magatartását az ellenzéknek némely oldalról bírálgatják és hogy milyen hangon kritizálják. Azt mondják, hogy az embert barátjáról, a madart tolláról és némely állatot hangjáról lehet megismerni.

Itt ebben a házban a törvényhozás színhelyén nem hallottunk a javaslat mellett érveket, sem nem hallottunk ilyen kárhozzátató kritizáló hangokat, hanem hallottunk igenis a sajtónak egy némely részében. Nem nagyon érdemes ugyan, hogy a sajtónak az ellenzék ellen támadó részét s annak magatartását, mi akiknek lelkiismeretünk és tiszta félremagyarázhatatlan magatartásunk minden támadás ellen tisztán megőriz bennünket és nem szükséges nagy figyelmet vetnünk az ellen a nevetéses vád ellen, a mit legközelebb a kormánynak egyik legtekintélyesebb lapjában olvashattuk, hogy mi volnánk a szocializmusnak a t e r j e s z t ő i s mi volnánk minden b a j n a k a z o k a i. Ezt józan ítélletű, higgadt, elfogulatlan ember előtt czafolgatni sem kell, mert az ellenkezőjéről mindeu józan ember megvan győződve. Hogy mi úgy tartjuk ki a mi kötelességünk nagy munkáját hetek

óta ebben a meleg időben is annak az oka nem éppen mi vagyunk, hanem oka a kormány a miniszterelnök, (Ugyvan! a szélső baloldalon) a ki nem csak makacs gyermek módjára viseli magát, hanem megcsökönnyödött konokságig megy el, (Ugy van! a szélső baloldalon) mert e törvényjavaslat nem az ajtón jött be egyenesen hanem hátulról a ker tésen ugrik be. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Már pedig a bibliában is megvan mondva, hogy csak a farkas ugrál a kerítésen a bárányok közé hátulról, az egyenes ember egyenesen elől jár. (Ugyvan! a szélső baloldalon.) Egy másik törvényjavaslatnak, mely alkotmányos jogainkat gyökereiben érintete és támadta, mely ellen a nemzeti közérzet, az igazi magyar szellem, mint egy ember felzudult, (Ugy van! a szélső baloldalon.) egy másik javaslatnak a félreértésével csempesztett ez ide. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Veszedelemes irányzat és rendszer uralkodik itt a képviselőházban. Mindig azt gondolja a kormány és az uralkodó nagy párt, hogy csak az a helyes, az a bölcs, az a jó, az az üdvös, a mely onnan ered és az ellenzék legkiválóbb férfainak okoskodását hiabavaló badarságnak tekintik. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Már pedig a bölcsesség köve nem csak egy helyre dobott, hanem az elhinti a maga viláosságának sugarait minden irányban, többféle keblekbe és sok ember elméjébe. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Acsnyival inkább hiszem és állítom pedig ezt, mert itt az ellenzék — nem az ilyen magam forma közönséges, — hanem sokkal kiválóbb férfiaknak a fejtegetéseiből tisztán kilátszik, hogy a bölcsesség nem azon a részen, hanem épen e kérdésben sokkal inkább ezen a részen áll. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Ha már a kormány bölcsessége s a most uralkodó rendszer egyáltalán nem akarja megengedni azt, hogy az ellenzék az eszméi, a törekvései, érvei, okoskodásai érvényre jussanak, ha már egyáltalában nem akar nekünk semmi jogot engedni, hanem minden jogot csak magának akar föntartani, ha a mint a gyakorlat mutatja, még egy stiláris módosítást sem fogadunk el, ha ellenzéki részről származik. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Ez aztán az igazi obstrukció, a melyet ha mi csinálnánk, bizony odakiáltának a világ szemébe, hogy ime nézzetek ezt a fékezhetetlen elfogultságot! Azt hiszem, ha elfogultságról van szó, az csak azon a részen található fel a legnagyobb mértékben (Ugy van a szélső baloldalon) és azért ennek az elfogultságnak p r o p a g a n d á t a k a r n a k eszélni. A k ö z ö n s é g e t mostanában azzal táplálják a sajtójuk útján, hogy mi, az ellenzék, a ki itt minden önzés nélkül, nem is hasbeszélésből a mint egyik másik meg gondolatlanul mondja mert hiszen még nincs szükség a hasbeszélésre és minékünk soha sincsen szükségünk a hasbeszélésre, hanem csak kötelességérzetből vezetve kötelességét, kötelességérzetből teljesíti azt akarják elhitetni a közönséggel, hogy mi vagyunk a magyar gazdák, a magyar lakosság, az egész közönségnek ellenségei azért, mert egy osztrák érdekű javaslatot kellőképen megtánczoltattunk és megbíralunk (Ugy van! a szélső balon.) De hiabavaló munkára vállalkoztak azok, akik minket ellenzéknek befekteteni akarnak. Magyarország közvéleménye, nagy közönsége előtt, mert az a közönség, mely minket ideküldött, el nem amítható. Nincsen hatalom, mely a közönséget tőlünk elvonja és szemfényvesztéssel megtéveszse, mert ez a közönség tisztán lát, józanul ítél (Ugy van! a szélső balon!) tudja, kik működnek érdekében és kik ellené. (Ugy van! a bal és szélső balon.) Néhol, egyes helyeken — elismerem — a gazdaközönség egy része felre vezethető, ami mellett bizonyosagot tesz az, hogy a törvényjavaslatot p á r t o l ó t ö r v é n y n e k érkezzek ide, bár csekély számmal. De a kérdés, hogy azon kérvények milyen uton módon születnek meg? A vidéki gazdasági egyesületekben találkoznak egyes emberek a kik a t. kormány és többség iránt meggyőződésből vagy elvi álláspontból vagy bármi okból jöndulattal viseltetnek és mindenkor szolgálatra készek. Két-három ilyen tag összeül, megszer-

keszti a kérvényt és beküldi ide. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De az mit se tesz t. ház, hogy az osztrák érdekében beterjesztett törvényjavaslat mellett érkező kérvényeket ilyen figyelemmel és jóindulattal fogadják és hivatkoznak arra, hogy ime a gazdaközönség hogyan kárhoztatja az ellenzékét; és sürgeti a törvényjavaslatok keresztülvitelét. Majd lesz rá gondunk, hogy midőn a quóta ügyben már eddig szekérszámra érkezett kérvények (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) kerülnek napirendre: ilyen jóakarattal fogjuk majd hangoztatni, hogy hallgatnunk kell ám a kérvényekre. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Pedig az önálló vámtérület és quóta kérdésben halomszámra érkező kérvények keletkezésének magyarázata igazán őszinte és irányba igazán hazafias, igazán magyar érdekekben való. Majd meglátjuk, minő figyelemben fognak részesülni. (Halljuk! Halljuk!) Nem akarom tovább igénybe venni a t. ház figyelmét azt hiszem, hogy álláspontomat az elmondottakban eléggé érthetően kifejtettem és megvilágítottam. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ennélfogva minthogy ez a törvényjavaslat nem Magyarország, nem a magyar közönség, hanem egy idegen állam egy osztályának az osztrák gyárosoknak továbbá az osztrák kormányának érdekében való, mert ez az osztrák kormány hatalmának szilárdítására lesz a leghathatosabb eszköz és csak a legvégső sorban érinti a magyar gazdaközönséget mi előttünk pedig a magyar gazdaközönség és a magyar állam érdeke s legelső és a legfőbb, ennél fogva én ezt a törvényjavaslatot nem fogadom el, hanem csatlakozom a városunk részéről beterjesztett határozati javaslatokhoz. (Élénk helyeslés és éljenzés a bal és szélsőbaloldalon. — Szó n o k o t számosan üdvözlök.)

Ujdonságok.

* **Személyi hír.** M a t e r n y Lajos ág. hitv. lelkész, megrongált egészségének gyógyítása végett, — ma reggel Thurzó-Füredre utazott. Tavolléte alatt G e i s z t l i n g e r P a l s. lelkész végezi a lelkészi hivatal teendőit.

* **Országgyűlési beszédek.** Lapunk mai számában egész terjedelmükben közöljük P a p p E l e k és M a r j a y Péter országgyűlési képviselők beszédeit, melyeket nevezett képviselők a cukor-premium vita alkalmával mondottak az országgyűlésben.

* **Babonás vénasszonyok és a nagytemplom.** Érdekes és nem mindennapi látványt szolgáltatott tegnap este a nagytemplom mely a holdvilágánál, a körül épített építő állvány bordázatával, olyan mint egy indiai pagoda . . . Ugy este 9 órakor, küönösen a Kálnay-fele üzlet elől, de még fentebb a városház elől is pompásan lehetett látni a nagytemplom egyik tornyának híres csillagát, mely a püspöki lak szomszédságában van, mely az éjszakai fényben egyszerre csak úgy ragyogni, világítani kezdett, mint valami égi csillag vagy legalább is tejszürke üvegen keresztül a lámpa . . . Valami pompás, elragadó látvány volt ez, a sétálók megállottak a bámulásra s olyan teveszó volt a fényes ragyogása, hogy többen azt vitatták, miszerint az építő munkások tetek, erősítették a csillaghoz valami világító készüléket. Mások ismét a babonás kofasszonyok a piac-utcai nomad sátorakban már azt kezdték tárgyalni, hogy a nagytemplom csillagával valami varázslat történt és az semmi más nem jelent, minthogy Debreczenbe újra bevonul a muszka és felégeti a v a r o s t. Mas értelmes kofasszonyok v i l á g h á b o r u t, i s m é t mások d ö g h a l á l t és k o l e r á t magyaráztak ki e bamulatos szép tüneményből, a torony csillag ez aranyos ragyogását Isteni kijelentésként magyarázván. Pedig az egész gyönyörű látványosságnak egyedül a jámbor hold volt az oka, ki ez este szokatlanul t i s z t a f é n y n y e l s teljes pompájában ragyogott le Debreczenre s ez öreg égitestnek a bagyadt sugaraiban

fürödött meg oly varázslatosképpen a nagytemplom torony nagy arany csillag, ritka tüneményeszerű szép ábrándokat keltve földön vándorlócsillagokról.

* **Alispáni jelentés.** Az alispáni jelentésben a Nádudvari véres pünkösdi részletes jelentése foglaltatik, melynek áldozatja a sebe-sülteken kívül egy halott volt.

* **Szaj és körömfájás a Hortobágyon.** Ez a veszedelmes állati nyavalya, a szaj és körömfájás mint értesülünk, a Hortobágyon is fellépett a tenyész gulyában. Elrendelték a zárlatot.

* **Hajdu vármegye népesedése.** A múlt hóban születés 521, halálozás 304 történt, így a szaporodás 207.

* **Tanácsülés.** Ma d. e. Simonffy Imre kir. tan. polgármester elnöke alatt tanácsülés volt.

* **Vármegyei főorvosi jelentés.** A vármegyei főorvos jelentése szerint a közegészség általában kielégítő volt, a ragályos kórok ronszó toroklobb és vörheny is szűnő félben, a legtöbb halálozás a tüdőgümőkórból származott. Hanem annál gazdagabb volt az öngyilkosok krónikája, összesen 8 öngyilkosságot történt.

* **A belügyminiszter ur nem helyesli.** A belügyminiszter nem hagyta helyben a közgyűlés amk határozatát, hogy a város a főgymnáziumnak a párhuzamos osztályokra költséggel járuljon.

* **Grünfeld és Bonis.** Grünfeld Lipót kocsmáros, Bonis napszámos pedig a Grünfeld alkalmazottja. Grünfeld pénzt adott Bonisnak egy hordó sörre. Bonis azonban elköltötte a sörarát, aztán megszökött, a rendőrség a Kosuth utcai temetőben csavargás közben elfogta.

* **Állat egészségügy a vármegyében.** A sertésvész H. Nánáson és Hadházon megszűnt, Pércsen és Dorog községekben fellépett. Szaj és körömfájás miatt Kaba és Földes zár alatt vannak. Takonykór H. Szoboszlón 2 esetben lépett fel.

* **Tűz egy szalámi gyárban.** Majdnem végzetessé válható tűz támadt a V i d o l i testvérek Burgondián lévő szalámi gyárában ma d. u. 3 órakor. A nyáron csak szárításra használt gyártelepen egy szoba gyulladt ki, hol vagy negyven szalmazsák van felhalmozva. A tűz még eddig ismeretlen okból támadt. A szobában egy gyermek aludt bent, Tinn János. Ki az égő deszkák pattogására és a szalma folyót füstjére ébredt fel rémülten szaladt ki az udvarba, hol anyja kint aludt, felköltvén azt a telefonon értesítették a rendőrséget és tűzoltóságot, akik gyorssegélyének köszönhető a tűz eloltása. Mert egy pár percnyi késedelem után már az egész faütkötányi lángba borult volna s ekkor a felhalmozott raktár, de az egész gyár menthetetlenül l e é g e t t volna.

* **Fröbel gyermekkert közgyűlése.** A debreczeni Fröbel gyermekkert együttes és hó 11-en vasárnap tartotta évi rendes közgyűlést, V a r g a Ferenczné urnő elnöke alatt, az egyleti helyiségben. A közgyűlés tudomásul vette a választmányának 1895—1896. évről szóló jelentését s elfogadta a számadásokat, melyek szerint a városi segély megvonása folytán 1895. évről 30 frt 04 kr. hiány 1896 évről pedig annak megadása következtében 174 frt 60 kr felesleg mutatkozik, mire a f e l m e n t v é n y u g y a választmány mint a pénztárnok részére megadott. — Az egyesület míg egyrészt a múlt években is teljesen megfelelt a gyermeknevelés és humanizmus terén reá váró nemes feladatoknak, adeig másrészt nemcsak a közügyet szolgálja, de közvetlenül Debreczen sz. kir. városnak van segítségére az által, hogy az egylet fenntartandó kisdődővőt pótolja, s így csak a városi pénzügyeket tartva szem előtt, méltán reá szolgál az egylet a jövő évekre is kilatásba helyezett v a r o s i s e g é l y r e A közgyűlés továbbra is elhatározta az egylet

fenntartását, mi által tisztújítás vált szükségessé, mert a tisztikar s választmány 5 évre szóló megbízatása lejárt. Megválasztottak a tisztikarba: V a r g a Ferenczné elnök, B e r g e r Henrikné s K ö v y Lajos alelnökök; M á r t o n Imre yéznártos; Dr. V a r g a Lajos titkár; P o r o s z l a y László és Lovász Janos számvizsgálók; Dr. Varga Emil és Dr. B a l k á n y i E d e orvosok. — választmányi tagok: B u z á s Elekné, Dörre Ferencné, M á r k u s Miksané, B e k e Lászlóné, T i k o s Istváné, R i e s z Lipótné, H u t i r a y Béláné, V a r g a Károlyné, K a l o c s a Róza, J o ó Istváné, S t e i n f e l d Mihályné, B e n y á t s Emilné, M u r a k ö z y Lászlóné, B a l k á n y i Edéné, M á r k Endrénék urnők D ö c z y G e o o e o n u r, t i s z t e l e t b e l i K ö r n e r Adolf, R o n c s i k Lajos, S z e d l á k József, i f j. C s a n a k József és L a c z k ó Károly urak rendes tagok. A közgyűlés utasította választmányt, óvodai új felszerelések beszerzésére s e c z e l r a 2000 frtot kiutalványozott.

* **Vasut a sinai hegyen.** Az Ur égő láng alakjában jelent meg Mózes előtt a sinai hegyen. Beszél a profétával s átadta nekie a törvénybe vésett parancsolatokat. Ama helyet, hol Mózes az Urral beszélt volna, Heléna császárnő kökereséssel is megjelöltette. — A titokzatos, magasztos érzelmek s hagyományok szent köde takargatta az öreg hegy sziklás tetejét, melyet hit s rege egyaránt szent helyé avatott. Most azonban vendéglőt, épített a hegy tetejére valami angol társulat, amely aztán a nevezetes hegyormot vaskerekű fogas vasutal is összeköti Tortóval. Frakkos pincérek kínálgatják majd a francia konyha étkeit, A poczakos angol fáradtan tekint a kereszt felé hol az ur láng alakjában megjelent s mivel szomjuhozni is fog az érdemes angol vándor, meghatottságának majd ily szókkal fogja jelét adni: Halloh pinczer! kérek egy spriczezt. A regék, a hagyományok csodás alakjai pedig jajongva sirva menekülnek a zsbivásárról a puszták az erdők vadmélységeibe, hol a vad ordítva menekül előlük . . .

* **Tűzvész a pusztán.** T o m p a Pál felesége a K o h n József hajdu-nánási bérlő tanyáján voltak tanácsok. Náddal, zsuppal volt biz ott fedve a tanyaház, a mely hogy egyszer kigyulladt le is égett, Tompáék emiatt aztán felelőségre vonták. Feljelentette a bérlő, hogy gondatlanságukból támadt a tűz. A kir. törvényszék f. hó 11-en ítélte a vádlott hiteltársak felett. A királyi ügyész tűzvész okozás vétségében kérte őket elmarasztalni, de a törvényszék T o m p a Pált és n e j é t a t ű z v é s z o k o z á s vétsége alól felmentette, mert a vádlottak tagadván, a tanuk nem igazolták be, hogy a tűz valóban a T o m p a é k h i b á j a miatt keletkezett az itéletben a királyi ügyész is megnyugodott.

* **Nánási virtus.** A magyar ember sok mindenfelét szeret, de a porciót azt ép nem szereti fizetni. P o r k o l á b László pedig magyar ember a nánási hajdu fajtkából, hát biz ő kelme is mindig reá várt, hogy végrehajtás után vasalja be rajta az adót. Valami adóhátralék miatt S i m a y Béla adóvégrehajtót leküldték tehát ismét Porkoláb uramhoz zálogolás, foglalás végett.

— Ezt a csufot már csak nem engedem, kiáltotta Porkoláb gazda, ki különben már 4 ízben volt veredékes miatt megbüntetve, botra kapott és botjával végig vágott Simay adóhajtón. Ezen virtuskodása miatt állott azután gazdauram a törvény zöld asztala előtt. Beismerte, hogy megütötte az adó végrehajtót, de többre nem akart emlékezni, azt mondván:

— Instállom; nagyon itnos voltam. C s i s z á r András és Timár Gabor tanuk azonban azt bizonyítják, hogy éppen nem volt részeg, sőt józan fővel bántalmazta az adóhajtót. A hatóság elleni erőszakos büntetést megállapítván a törvényszék a nevezett Porkolábot 4 havi börtönrre ítélte el. A vádlott felebezett és az ügyész is sulyosbítás végett.

Táviratok.

Országgyűlés.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, július 13.

Herczeg Ferencz nyilatkozott.

Az országgházban Herczeg Ferencz a napirend előtt válaszolt a Rakovszky szavaira. — Kijelentette, hogy ő nem tette a kérdéses megjegyzést, de igenis megtagadta a Bartha kegyelmi kérvényének az aláírását, mert Bartha a folyton támadja a pártját. Ha ezt nem tette volna, gyávaságot követett volna el.

Rakovszky kijelentette, hogy ha így van az eset, akkor az ő kommentárja is elesik.

A Hentaller jegyzéke.

A Hentaller jegyzéke szerint még 18 szónok van a cukor prémiumhoz.

Bánffy kihallgatáson.

A király Bánffyt Bécsben ma délelőtt fogadta, délután pedig Badenivel és Goluchowszkyval tanácskozott.

A Papp Elek beszéde.

— Elmondott a képviselőház f. é. jul. hó 9-én tartott ülésén. —

Papp Elek, a nádudvariak országos képviselője az ő pompás alföldi kiejtésével zamatot magyar nyelven eső dolgokat mondogatott oda a tulajdonnak. Kapott is hamarosan egy rendreutasítást Szilágyitól, mikor célzott a husos fazéokra, mely mellett a kormánypartiak melegesnek. Bizony melegedésre mostanában alig van szükségük, éppen eléggé befűtöttek nekik ebben a rettenetes kánikulában. Ezután beszélt a cukorpremiáról és lelkére kötötte a kormánypartnak, hogy ne hivatkozzék Angliára.

— Ne ám! Mert Angliában több cukrot eszik a disznó, mint itthon a becsületes, igaz magyar!

A józú, tréfás, vegyesen komoly hang tetszett az ellenzéken s gyönyörűség volt azt is hallgatni, hogy mily lassan, mily megfontolva olvasta föl határozati javaslatát. Egyszerre előteremt az ország egyik legjobb képviselője, aki akkurátosan szereti a szót, a mint akarja.

Papp Elek: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Mindenekelőtt egy őszinte vallomást kell tennem a tekintetben, hogy én nagyon csalódtam. Azt hittem nevezetesen, a mikor a múlt évben a most tárgyalás alatt lévő javaslat a ház többsége által elfogadtatott, a melyet már akkor is úgy a szak-fórum, mint az ellenzéknek minden árnyalata határozottan elvetendőnek, mezőgazdasági és pénzügyi szempontból egyaránt karhozatosnak jelentett ki, azt hiszem — mondotta — hogy ha akkor a sok meggyőző szó és érvelés nem használt, a mely akkor itt e házában elhangzott, egy évi tapasztalás elegendő lesz arra, hogy a társadalomnak minden rétegét és a közgazdasági politikának a vezetésre hivatott egyéneket meggyőzze ezen törvénynek a tartalomtalanáról és rosszágáról. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbalon) s hogy ennek következtében ugyanennek okserü következménye lesz az önálló vámterület minél előbb való életbe léptetésének sürgetése, vagy mig annak életbeléptetése a kiegyeztetések megkísértése folytán nem történhetik meg, legalább a külön fogyasztási terület külön választásának sürgetése. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbalon.)

Azonban t. ház, a mint mindjárt beszédem elején kijelentettem, nagy csalódáson men-

tem keresztül és meggyőződtem arról, hogy igaz marad az a régi magyar trivialis szólás-mód, hogy a ki délig az, délután is az marad, mert ime most ugyanezen törvényjavaslat, megmelegítve ismét elibük terjeszti a t. miniszter ur, a mire vonatkozólag a legékeőbb a legmeggyőzőbb kritikát már akkor a miniszter ur és az előadó ur is megtette: mondván, hogy a praemium kérdés csak egy kényszer kérdés, ők azt elméletben elítélik és anuak egyáltalában nem barátjai. — Azonban most ismét fejtálatják és megmelegítik nekünk azt a kozmás ételt, amelyet a többség tavaly oly nagy animozitással elfogadott. Hát ennek mi az oka? Az, hogy az a többség, a melyre oly büszkén és önhitéséggel hivatkozik a t. miniszterelnök ur s a mely drága pénzben a kormány háta mögé toborztatott, mint mondani szokás, nem a haza életére és javára gondol, hanem csak a maga életét és a husos fazekakat félti. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Ez a többség már akkor, a mikor meglelt választva, születése percében lemondott ellenállási és cselekvési akarataról és jogáról, sőt tapasztalhatuk a 16. § tárgyalása folyamán, hogy még azoknak sem szabad a tulajdonon nyilatkoznia, akik erre talán képesítve volnának és akik önálló véleményével szólottak Csoda-e tehát, hogyha az ez oldalon ülő párt, de az összes elenzék is, ezek után a tapasztalatok után, a mikor a nagyfotosságu közgazdasági kérdéseknek egész sorozata jött előterbe, a melyek itt már a megoldás stádiumába jutottak, aggodalommal és igazán kétségbeesve tekint a jövőbe, mert jaj nekünk, jaj a háta mögött álló többség fogja azon mélyreható közgazdasági kérdéseket megoldani, melyek most napirendre fognak jönni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.)

Igazán elmondhatjuk, hogy a nemzeti balsors egyéb gyönyörűségei közt még azt is meg kellett említenünk, hogy a nagyfotosságu kérdésekben a Bánffy-kormány viszi a vezérszerepet. Ezen közgazdasági kérdéseknek kimondhatatlan és számokban meg nem határozható kárát fogja vallani az ország azon feltudásnak, azon tájékozatlanságnak, azon szellemi fogyatkozásnak, kishitűségnek és gyávaságnak, melyet a t. tulajdonal és a kormányal ebben a tekintetben tapasztalunk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Előnk: (Csenget.) Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy sértő kifejezéseket egy párttól — a mint a képviselő ur, most a gyávaságot hangoztatta, előbb pedig azt, hogy az országügyeivel nem gondolnak, csak a husos fazékkal, — használni nem szabad; ezért rendreutasítom. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

Papp Elek: T. ház, én tisztán politikai irányban használtam e kifejezéseket, ha a mélyen t. elnök ur azokat rosszalja, a rendre utasítást elfogadom és visszavonom szavaimat. Társadalmi gyávaságról szó sincs, én ezt csak politikai értelemben mondtam. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Mi a legbüszöbben törekszünk arra, hogy muljék el tőlünk a keserű pohár és a Bánffy-kormánytól minél előbb szabaduljunk meg. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Ép ezért a kormánypart hivatalos organumai bármennyire is öltögetik ránk mérgező nyelvüket, attól a feltett szándékunktól, hogy a nemzet közvéleményét jó utra vezessük, nem fogunk eltérni. Törekvésünk oda terjed, hogy a kunyhóktól a palotákig, a legértelmesebb diplomatától a legutolsó polgárig, beléssa mindenki, hogy Magyarországon nem saját érdekeinkben, hanem az osztrákok érdekeiben munkálkodunk, hogy munkásságunk és szorgalmunk tejfelét az osztrákok szedik le, nekünk csak a savó marad. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.)

A legkézzelfoghatóbb bizonyítéka ennek az a törvényjavaslat, melyről mindenki meggyőződhetik, hogy Magyarország érdekei közgazdasági tekintetben is az osztrák Moloch oltárára vonszoltatnak. T. ház, nem gondolja tehát azt senki, hogy mi a felvett küzdelemtől elfogunk állani, hogy mi ezen kérdéssel azért

foglalkozunk ily behatóan, mert talán az obstrukciónak elkeresztelt tárgyalások viszketege bánt bennünket. Ami ellenállásunknak gyökere sokkal mélyebben fekszik.

A mi ellenállásunk célja az, hogy a nemzeti közszellem, mielőtt a kiegyezési nagy kérdésekre kerülne a sor, megerősödjék, hogy megküzdhesse az itt ólálkodó osztrák szszmonarchia gonosz szellemével. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A kormány egész közgazdasági politikája csak abból áll, hogy megengedi úgy az osztrák pénzügyi hatalomnak, mint az osztrák iparnak, hogy könyökig vajkáljon a magyar zsebében, és a helyett hogy ráútna az osztrákok kezére, hogy a másét ne bántásak, az efele törvényjavaslatokkal mint ez a mostani, mintegy azt mondják az osztrákoknak: zsebeljetez tovább is, vegyetez el a magyarnak utolsó keserves garasát is! (Tot-szész a szélsőbaloldalon.)

Ezért tiltakozunk mi a törvényjavaslat ellen és az ellen, hogy 5 millióról 9-re emelt tessenék a kiviteli prémium, a cukor előállítás költségére pedig 13 ftra emeltessenék fel. Mernem akarjuk, hogy megint újabb tributumoi adjunk az osztráknak! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Midőn az 1880-ban a cukor adóról szóló törvény megalkottatott, e törvény 1. 2. és 3. §-ben inauguráltatott a praemium rendszert. Akkor a magyar közvélemény nem igen foglalkozott a praemium kérdésével, mert cukoriparunk akkor még igen fejletlen volt. De rövid 6 év alatt a magyar cukoripar meglehetősen fellendült; a termelés megkészeződött. Persze e fellendülést nem adta ingyen az osztrák, drágán kellett a tanulási pénzt megfizetnünk! Mert 1888-ban 5 millióban állapított meg a praemium. Magyarországból 200000 mm. cukor vitettetés ki, Magyarország által fizetett 800000 frtból Magyarország részére csak 200000 frt. használtatott fel, míg 600000 frt az osztrák cukoripar emelésére fordított. Tehát ez 6 milliót tesz ki, ha pedig hozzászámítjuk még azt, hogy külföldről vagyis Ausztriából ide behozott cukor után a termelési adó Ausztriában fizetetik és így a termelési adóban Magyarország egy teemes összeget veszít, minthogy 10 millió frtot képvisel maga ez a tétel, kétségtelen, hogy legalább 16 millióba került az a multság, hogy Magyarországon a cukoripar arra a fokra emelkedett, mint jelenleg van és pedig olyan 16 millió frtba, a mely Magyarországra nézve inproductiv, mert ez mind Ausztriába küldetett, és ott használtatott fel. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

T. ház, hogy a cukor prémium folytán egész Európában a cukor termelés munkája és ösztöne felébredt, azt mindnyájan tudjuk. Előállott a cukorbetegség és nyakra-főre cukortermelelssel foglalkozott egész Európa, és igyekezett egyik állam a másikat lenyomni a cukor piacokról az által, hogy a prémiumokat különösen Németország óriásiilag emelte, és ez által megakadályozta a mindenki által várt természetes következményét a túltermelésnek, hogy t. i. a fogyasztásnak megfelelőleg fog leszállani a cukortermeles. Ez nem történt meg. Németországban felmerült túltermelés s annak eredménye lett, hogy Ausztriában a melynek érdeke kívánja, hogy a cukoripar fejlődjék, a prémium felemelését sürgették. Ugy jött létre az a törvény, a melynek most meghosszabbítását követeli a kormány.

En azt hiszem, ha egész Európában megkészeződött a cukortermeles, a fogyasztás szükséglete és a fogyasztók száma pedig nem szaporodott abban az arányban, előbb-utóbb a prémium hajszanak egy óriási bukás lesz a vége egy itt, mint egész Európában. Mert az lehetőség, hogy a polgárok milliói csak azért fizessenek, hogy egy életrevalónak be nem bizonyult iparág mesterségesen fentartassék. És minél inkább fognak szaporodni az államok szükségletei, azon arányban fog az ellenszenv egész Európában a cukoripar ellen felébredni és előbb-utóbb a hosszú nyöngésnek halál lesz a vége és a praemium rendszert elfogják az államok ve'ni. Ugy fognak járni a praemium rendszer szédelői, mint az egyszeri csizmadia a hamis kétgarasosok,

csinálásával, a ki egy ideig csak csinálta gyártott a hamis két garasosokat, de egyszer odaallott a bíróság elé, azt mondta: tekintetes törvényszék, én kénytelen vagyok bevalfani, hogy bünt követtem el, hamis pénzt, hamis két garasosokat csináltam, de már tovább nem bírom, feladom magamat, mert nekem minden két garasos 7 krajczáromba került. (Nagy derűtség a szélsőbaloldalon.) A prémiummal szédeltgők is úgy fognak járni, mint ez az egyszerű csizmadia, hogy kénytelenek lesznek feladni a medvecukorból épült várat, mert sokkal többre fog kerülni a prémium fokozása, mint a mennyit ér maga a cukorrépa fentartása.

De hát t. ház mi e kérdésben függetlenül nem intézkedhetünk, mert az osztrákok vonatkozó köteleire vagyunk kötve és a fogyasztás adók közösségénél fogva, amint Bécsben furrályának, a miniszter urak aképp tánczolniak és mulatnak idelelent. És így történik, hogy a magyar képviselőházban nemcsak a mult esztendőben, hanem jelenleg is nagy nervozitással forszírozák ezen reánk nézve nyilvánvalólag káros és anyagi romlásunkat előmozdító törvényjavaslataink melőbbi törvényerőre való emeléseit.

Miről van itt szó, t. ház? Arról, hogy akkor, midőn 5 millió forint volt a prémium, évenként 600000 frttal járultunk az osztrák cukoripar fellendítéséhez. Ha pedig a prémiumot 9 millióra emeljük, akkor évente 1200000 frttal adozunk az osztrákoknak. (Lukács László pénzügyminiszter tagadólágg int.)

Nagyon örülnek, ha a miniszter ur megcáfolná terveinket, és már ez is elég ok, hogy felszólaljunk, mert valóban kíváncsiak vagyunk arra, hogy mi e tekintetben a miniszter ur véleménye, a melyet a tárgyalások folyamata alatt egyszer-mászor gestikulációval kifejezett (Igaz! Ugy van! derűtség a szélsőbaloldalon.)

T. Ház! Az előállítási adónak 11 frtről 13 frtra való felemelése ismét a cukor drágulását fogja eredményezni, mert természetesen, hogy az a két forint mire eladásra jön a cukor 5-6 frttal fogja megrendíteni a cukor-metarmázsáját. Azt gondolom, t. ház, hogy mint Kossuth Ferencz igen t. képviselőtársam és vezerem igen helyesen megjegyezte, nem áll érdekünkben, hogy ehhez a prémium háborúhoz hozzájáruljunk! Mert láttuk a valódi háboruban is, midőn fiaink vitézsége és bátorsága elfoglalta Boszniát, a nélkül, hogy abban egy krajczár hasznunk is volna, kárpótlásul azt kapjuk, hogy fiaink sziveiből a kaszaronya levegője a hazafias értelemnek utolsó csirját is kiöli, és a milyen vitézül megveri a mi fiaink az ellenséget, ha parancsolják neki; vasra ver minket, sőt — mint a képviselő választásoknál láttuk — agyon is lövöldöz, ha parancsolják. Mi nagy lelkién elmezyünk oltani az osztrákok égő hazát, nem sajnálunk áldozatot érdekeink megvédésére, mert a szegényfirunkra el a miniszterelnök ur arcát, ha csak egy krajczárt is ajándékba kapnánk az osztrákoktól; nekünk mint gallérem nemzetnek az osztrákokat életre-halálra partolnunk kell életüket hosszabbá, megelégedetebbe kell tennünk: ezért áldozunk prémium alakjában évenként több százezer frtot rank nézve teljesen inproductív célokra! Fizetünk mint köles. Mi jök! nagyon jök vagyunk!

De van e dolognak egy más, komolabb oldala is. Tavalgy e törvényjavaslat tárgyalása alkalmával — a pénzügyminiszter ur hinni fog nekem, authenticus tanura hivatkozom — Graff osztrák képviselő azt mondta, hogy a prémium következtében Angliában oly oles, a cukor, hogy ott a disznót is cukorral hizlalják. Már most miért fizessünk mi e-upán ezért évenként néhány százezer forintot, hogy aztán itthon drágábban fizessük a cukrot, a melyből itt maximum 5 kilo esik egy lélekre, míg Angliában 35 kilo? De fizetünk kell a prémiumot azért is, mert az ide bevándorlott internationalis természetű tőkepenzék megkövetelik a maguk busas kamatát. A magyar gazdnak, a ki elődeivel együtt e földet évezredekig fentartotta, zsirját, vérét, életét felemésztek, nekünk pedig tömni kell a fenekellen zsákokat, a nélkül hogy nemzeti irányban bármilyen

hasznat látnók. Annak az egy néhány millió-nak az érdeke határozottan elnyomja a magyar nemzeti millióinak érdekeit.

Általában Magyarországon a mozgó tőke az álladó tőkével folyvást harcban áll a győztes elevebb természeténél fogva mindig a mozgó tőke, és mégis az álladó tőkének a magas kormány és a háta mögött ülő többség soha sem jön segítségére, hanem mindig a mozgó tőkének jogosulatlan érdekeit istápolja és mozdítja elő. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A mozgó tőke: az idegen pénz: az álladó tőke, a magyar föld! Az idegen tőke támada meg az álladó tőkét, a magyar földet. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ugy, hogy nemzet gazdasági tekintetben a papír nagyon szépen elbirja azokat a phrásokokat, hogy milyen nagy áldás a magyar nemzetre nézve, hogy idegen tőkét hoznak hozzánk, de mikor az idegen tőke nem közvetít, hanem a maga javára és az ország kárára kereskedik és kupezkedik, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) akkor az a küllönbség van az ilyen mozgótőke és a nemzet erejéből előteremtett mozgó tőke közt, a mi küllönbség van a májusi áldást hozó eső és a jégverés közt. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) En elhiszem, t. ház! hogy Ausztriának nagyon érdekében áll, hogy a törvény életbe léptetése által egy néhány százezer forintot addig, a míg ezen törvény életben fog maradni, a mi z-ebünkől kiszorítson, Ausztria állá-pontját: és politikáját e tekintetben is tökéletesen meg tudom érteni, hogy t. i. a prémiumos rendszert akarva nem akarva fentartja, mert Ausztria ma egy igen nagy válság előtt áll, előtte az a kérdés lebeg, hogy ha cukoripara megbukik, akkor különösen a morva és cseh mezőgazdák is határozottan és tökéletesen tönkre fognak menni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tehát ott életkérdés az, hogy bármiféle mesterségesen is felszigazott eszközökkel és áldozatokkal a cukoripar fentartassék. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

De nálunk ez nem úgy van és éppen azért csodálkozom, hogy a t. pénzügyi iszter urnak jobban faj a morvák és csehek feje, mint a miénk (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Rendkívül csodálkozom különösen azért, mert cseh szomszédainktól nem tapasztalunk egyebet, mint a legindokolatlanabb irigykedést. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mikor magyar búzáinkat és lisztünket minden áron ki akarja szorítani a piacunkról, annak hitelét teljesen tönkre akarja tenni, szóval azt akarja, hogy mint itt szomszédom megjegyezte, csehül álljunk. (Derűtség bal-felől.) Tehát hacsak az a keresztényen értelem és indulat vezetheti a t. miniszter urat, mely a szentírásban ekként van kifejezve: a ki téged meghajtat, azt te hajtsd vissza kenyérrel: én egyetlen egy elfogadható más indokot a miniszter ur álláspontjának mentésén nem találok, (Helyes! a szélsőbaloldalon.) annyival kevésbé nem, mert meg vagyok győződve, hogy a t. miniszter ur is ép úgy hiszi, mint én, hogy sem 1886-ban sem ma és talán még hosszú ideig nem fog a közgazdaságnak egyetlenegy ágában, de különösen cukor termelés, cukoripar kérdésében az osztrák érdek a magyar érdekekkel összeegyeztethető lenni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nem pedig azért, mert Magyarországnak nem arra kell törekednie, hogy a cukoripara kifelé gravitáljon és kifelé hódítson, hanem arra kell törekednie, hogy olyan közgazdasági intézkedéseket és alkotásokat teremtsen, a melyeknek segítségével olcsóbbá tegye a cukrot és a fogyasztást fokozza, (Helyes! a szélsőbaloldalon.) és ennek következtében, a mit el fog vesztetni a vámon, duplán vissza fogja nyerni a réven. Mert nagyobb lesz otthon a fogyasztás, többet fognak az előállítási adóban fizetni s ennek következtében, a nélkül, hogy Ausztriának adoznánk, itthon Magyarországon emelni fogjuk az adót. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ehhez t. ház, semmi egyéb nem kívánatik, mint két dolog. Először birjon a t. kor-

mány és többsége elhatározással, akarat és lelkierejével arra nézve, hogy ragadja meg most a küszöbön levő kedvező pillanatot, állítsa fel az önálló vámterületet; (Elnék helyeslés. Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) a másik pedig az, hogy a 6 kros fogyasztási adót törölje el. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mind két irány oda fog vezetni, hogy a hazai termelés a hazai fogyasztás részére lesz biztosítva.

De vissza fog térni azon az uton is az államnak a 6 kr eltörléséből származó küllönbözet, hogy ha a küllön vámterület és ez által — nagyon természetes — a küllön fogyasztási területet megalkotjuk, akkor az a 13 frt előállítási költség, a melyet Ausztriának fizetünk az osztrák pénztárba, azért a cukorért, a mit mi itt elfogyasztunk, a mi z-ebünkben fog maradni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Es t. ház, az adó terület küllönválasztásával kapcsolatosan nagyon sok, most még az államnak jövedelmi forrását nem képező források nyílnának meg, a melyekből nagyon bőven fedezhetnék azt a küllönbözet-t, mely a 6 kros fogyasztási adó eltörléséből előáll. — Mert nagyon természetes, hogy ha egészen nemzetivé és öncéllúvá — hogy így fejezem ki magam — tesszük Magyarországon a cukoripar akkor az ebből kifolyó kereskedés, földmívelés és ipar fejlesztés és emelése ugy az adóilleték számát, mint az adó tárgyát is természetesen fogja szaporítani. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

En tehát t. ház, semmivel sem látom indokolva, hogy a cukorpremiúmot mesterségesen fentartsuk, semmivel sem látom indokolva azt, hogy azt a viszonyt, mely a közös vámterület folytán és a mi ennél sokkal veszedelmesebbnek mutatkozott a multban, a fogyasztási adóknak az eddigi rendszer szerint való kezelése folytán továbbra is adóilletéki maradjunk, és legyünk az osztrákoknak, az osztrák iparnak dédelgetésére milliókat költ-sünk. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Azokban ezen szerintem egyedül helyes irány helyett a miniszter ur megint belezök-kent a régi járt utjába, belezök-kent abba az utvesztőbe, a melybe legelőször 1888-ban tértünk, amikor a praemium rendszert elfogadtuk és épen ellenkezőjét csinálta annak, amit magyar nemzeti szempontból a mi közgazdasági érdekeink jól felfogott szempontjából csinálnia kellene. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mert ahelyett, hogy a fogyasztási adót leszállítsák, az osztrákoktól való megszabadulásunk árán a magyar cukoripar itthon való fejlesztésével a fogyasztást emelné, ismét segítségére megy az osztrákoknak és bennünket bele akar vonni a kiegyezés előes éjén egy oly utvesztőbe, amelyből, hogy hogyan és miképp fogunk kibontakozni, talán a miniszter ur maga sem tudja. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mert a t. miniszter ur ahhoz a katonához és hadvezérhez hasonlít, ki a háború elő estéjén a helyett, hogy fegyvertárából mindazokat a fegyvereket előszedegetné, amelyekkel jobbról balról, előlről-háturól támadva megrothonhatná ellenségét egyetlen fegyvert, kardot tart kezében, annak is kitőri a pengéjét, így hogy ha a miniszter urnak háborúba kell menni, már csak a markolatja marad a kezében. Ily előzményekkel, ily fegyverekkel ily eszközökkel csatát soha sem fogunk nyerni és ne csudálkozzék a miniszter ur, ha általánossá vált az a közmondás, hogy az osztrákok úgy játszanak a mostani miniszteriummal, mint ahogy a macska szokott játszani az egerekkel. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.)

Hát t. ház a kiegyezésnek az előestéjén előáll a miniszter ur és azt mondja, hogy nem tudjuk ugyan azt, hogy micsoda garancziákat nyújt nekünk ezért az áldozatért az osztrák, de azt mondja a miniszter ur, hogy bizonyos garancziái neki vannak arra nézve, hogy ebből a dologból nagy baj nem származhatik. (Egy hang balfelől: Halljuk a garancziákat.) Azok a bizonyos garancziák, hogy hova szoktak zsugorodni, azt a multban elég bőse-

gesen tapasztaltuk. (Ugy van! Ugy van! bal-felől) Minden egyes közigazgatási kiegyezésnek előestéjén egész kifeszített mellel, büszkén és öntudatosan állottak a miniszter urak és a t. tuloldal elő és azt mondták: »Ti se vagytok jogosultabbak arra, hogy magatoknak vindicáljátok azt, hogy jobb hazafiak vagytok, mint mi; mi ép oly jó hazafiak vagyunk, eszünk akarunk egyformán van hozzá, hogy az ország érdekeit, jogait megvédelmezzük. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És mi következett? Minden 10 esztendő után azzal áll elő az akkori miniszter: a multban csalódtunk, a multban megcsalt bennünket a német, de többet nem fog megcsalni, mert bizonyos garanciáink vannak arra nézve, hogy nem csal meg bennünket. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon)

Ezt a garanciát én nagyon kevésre becsülöm, azért becsülöm nagyon kevésre, mert hajdanában azt mondta az öreg Bod Pál azt mondta, arra adok, hogy arra adok valkmit, a mi steht schrift-en. Ez pedig nem steht Schrift, mert a mit a miriszterek egymásközt beszélnek, azt collegájuk is eltagadhatja a miniszter ur is eltagadhatja. Most, a mikor éppen a kiegyezésnek stádiumában vagyunk, a legjobb alkalom volna arra nézve, hogy mindazoktól a nyűgöktől, békóktól, a melyekbe vert bennünket egyrésztől hiszekeységünk, más részről tájékozatlanságunk a közigazgatási kérdésekben, mindazoktól megszabaduljunk, és a mit tiszta szemünk lát, hogy ránk nézve rossz, azt maguntól teljes erővel es odaadó buzgalommal elhárítsuk, (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Most volna erre alkalom, a mikor a tulzásig nem merem mondani, az arczatlanság még mindig forcirozzák és követelik az osztrákok, hogy mi őket továbbra is a magunk zsirján hizlaljuk, most volna annak ideje, hogy a t. miniszter ur a sarkára álljon és semmi nemű olyan egyezménybe bele ne menjen a mely kisebb-nagyobb mértékben alterálja a magyar nemzet tervszerű törekvését a magyar közigazgatásnak az osztrák nyűg és járom alól való felszabadítása tekintetében. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nekünk és azt hiszem az egész nemzetnek általános törekvése az, hogy a földön segítsünk, hogy mindazokat a kulturális és más természetű jogos követeléseit a nemzetnek, a melyek itt hangoztattatnak a költségvetések tárgyalása alkalmával csaknem minden tárczánál legalább kisebb-nagyobb mértékben teljesítsük. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ehhez új erőforrásokat kellene nyitni, erre jövedelmünket szaporítani kellene, ez pedig csak úgy lehetséges, ha nem fogunk továbbra is fizető zsoldosai lenni az osztrákoknak. (Helyeslés a szélsőbaloldalon) s ha Magyarország nem Ausztriának provinciája hanem egy önálló magyar állam fog lenni (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) a mely a maga véréről, izzadságáról, vagyonáról, minden idegen beavatkozástól menten, függetlenül és a maga érdekének megfelelően intézkedik. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

De én úgy látom, hogy a t. miniszter ur az egyetlen kibontakozási módot t. i. mely erről az oldalról lett hangoztatva az önálló vámtarület, vagy legalább a legkevésbébből, a mit lehet kérni a fogyasztási területnek önállósításáról, még csak hallani sem akar azt hiszem hogy az olyan kívánság, a mely a 67-iki kiegyezés keretében nem volna beilleszthető, és éppen azért igazságuk van azon képviselő társainak, a kik itt a szomszédságunkban szintén az ellenzéki padokon ülnek, hogy az a keret, a melyet 1867 ben Deák Ferencz megalkotott és a melyről akkor azt mondtak azok a kik hivatásuk alkotásnak, hogy ezt majd a nemzeti aspirációkkal be lehet népesíteni még ma is ú r e s és legfőleg egy nagy szegényfolt van rajta, a mely azt mutatja, hogy ez a nemzet nem tudja a maga jogosult érdekeit az idegen beavatkozástól megvédeni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

T. ház! az a rendszer, a mely az adópolitikanál követetik, előbb-utóbb a monopóliumra fog vezetni. Az állammonopolium pedig soha és semmi körülmények közt nem kívánatos, mert az különösen minálunk a különben is nagyon gyenge társadalmi vállalkozási

szellemet teljesen kiölné és az ipar fejlődését is tökéletesen megsemmisítené. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Annál fogva én meg vagyok győződve, hogy azok, a kik nem azt tartják szem előtt, hogy az osztrákoknak kedélyes mosolygó arcában miképen gyönyörködhesse-nek, mikor mi százezreket hozunk az ő érdeküknek az oltárára, hanem a kik Magyarországot jól felfogott érdekeit tartják szem előtt, azt a törvényjavaslatot, a mely most a kiegyezkedési kérdések előtt, úgy szólván a harmadik csengelés alkalmával adatott be, senmi körülmények között — akármilyen párthoz tartozzanak is — nem fogják elö-gadni. Ezt a mikor bátor voltam elmondani lehetetlen, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatosan még azon fontos kérdésekre is ki ne terjeszkedjem, a melyeket már az előttem szólók is egy és más alakban megérintettek és szóvá tettek. (Halljuk! Halljuk!) Azon káros intézkedések és helyzet közt, a melyek itt fel lettek említve, na n utolsó helyen áll a cukorgyárosoknak a kartellje és rayonirozása (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) En a kartellnek határozottan ellensége vagyok, (Helyeslés, a szélsőbaloldalon.) különösen olyan formában a minőben Magyarországon és Ausztriában a gazdaközönsséggel szemben már évek óta fenn-áll. De hogy lehessen azt remélni, hogy a kartell által elkövetett visszaéléseknek Magyarországon gát fog vettetni? Mogy lehessen azt követelni, a mikor a magyar állam maga szövöttezik az osztrák állammal és az osztrák államban virágzó gyárakkal és megcsinálja a vaskartell, (Ugy van! a szélsőbaloldalon) és ezzel az elharapódzó kartellvészeket káros állapotát újszólván még fokozza és arra látot és anyagot maga szolgáltat? Hogy lehessen azt kívánni attól a kormánytól, a mely az áraknak ily mesterséges uton való fokozását vagy szabályozását a maga hozzájárulásával nemcsak tűri, de azt elő is mozdítja; hogy lehet attól kívánni, a ki ilyen szövetségre lép az osztrák gyárakkal, hogy minden erejét és befolyását arra fogja használni, hogy a magyar ipart a magyar kereskedelmet az osztrák ipartól és kereskedéstől meg fogja oltalmazni. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) Midőn a kartellra lépett az osztrák vasgyárakkal, a melyeknek az egyik fogyasztási területe és piacza Magyarország, hogy lehessen ez államtól követelni azt, hogy függetlenül és minden mellékletekintetek nélkül az ilyen kérdéseket a legnagyobb rigorozitással tárgyalja és úgy közigazgatási, mint törvénykezési uton elébe áll annak a garázdalkodásnak, a melyet a kartell czimén egyes gyárosok itt az országban a milliói érdeke ellen elkövetnek. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon)

Ezt azért voltam bátor mindenekelőtt kiemelni, mert lehetetlen, hogy volna olyan képviselő a ki a maga hivatását és feladatát ismeri, a ki tudja azt, hogy a forrását honnan vette t. i. a nép bizalmából és nem a kartell szövetség bugyellárisából, hogy volna-e olyan képviselő, a ki megne róna a kormány ezen igazán helytelenítendő, botránysos eljárásért, hogy ő maga áll olyan kartell szövetségben, a mely intézi Magyarország iparát

Magyarország iparát és kereskedelmét tönkre tenni és az államban megzsibbasztani az itt fejlődő ipart. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. ház, én azokhoz az urakhoz a kik talán nem hiszik azt, milyen visszaéléseket folytatnak a cukorkartellek révén egyes gyárak Magyarországon, azokhoz egy kéréssel fordulok: kérdezzek meg a cukortermelő gazdákat és pedig nem azokat a cukorrépa termelő gazdákat, a kik talán nem is termelnek cukorrépat, hanem legfeljebb csak azokat a blankettákat írják alá, a melyek bizalmi szavazat alakjában küldetnek a miniszter urhoz, hanem azokat a közép és kisbirtokosokat, azokat a haszonbérleket, azokat a zseléreket, a kik a szó teljes értelmében oda vannak a cukorkartell romboló hatásának martalékai: dohva, a kik semmi egyebek, mint a cukorgyárosoknak a rabszolgái, ha ezeket a m o z d e r n r a b s z o l g á k a t, a kik az

előlegnek békóiba vannak verve, meg méltóztatnak kérdezni, majd ezek megmondják azt, hogy vajjon erről a praemium rendszerről, a melyet a t. előadó ur, de Arányi Miksa képviselő ur is úgy akart feltüntetni, mint a mely egyedüli ponaceáját képezi annak, hogy a magyar gazda, a ki cukorrépa termeléssel foglalkozik, az ő kritikus helyzetéből kivezet-hető és attól megszabadítható legyen, mikép vélekednek, ajánlom, hogy ezek az urak hallgassák meg, a mit majd később egy praktikus gazdának előadásából felfogok olvasni. Mégis nagyon furcsa világításba helyezi Magyarország közigazgatási állapotát, mikor már odáig jutottunk, hogy Arányi Miksa képviselőtársunk áll fel a magyar gazdák védelmére. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon) és ellene volt Károlyi Sándor grófnak, ki előtt az egész ország tisztelettel hajlik meg, mert tudja, hogy őszintén odaadással, nemes érzülettel őseitől örökölt bátorsággal védi a szegény gazdaközönység érdekét. (Élénk helyeslés a bal és a szélsőbaloldalon) és azzal a tudással, a minőt Arányi Miksa és társai soha ez életben elsa-játítani nem fognak. (Élénk helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.) En két momentumot akarok kiemelni. (Halljuk! Halljuk!) — A gyáros előáll és azt mondja, tönkre megyünk ha a praemiumot nem emelik; akkor oda fordulnak roppant elszomorodott képpel a szegény gazdához és azt mondják: kedves barátom, mi mindent megtennénk érdekedben, de a cukor ára lement, engedjetelek ti is a répából, s miután ezek nyakig asznak az elő-legekben, nagy kegyesen megengedik nekik, hogy 93 kr helyett 70 krért szállíthassák a répat. S így a nagy rókok, egy rókáról két bört huznak. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) Megpumpolják az államot, és fálnak állítják a szegény magyar közön-séget. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.) Azt kérdezem én, hogy a mostani gazdasági viszonyok mellett lehet-e 70 krért répat termeszteni? (Egy hang: Lehet.) Lehet, mert muszáj, én is voltam olyan helyzetben már, hogy egy évtizeden keresztül 5 frrtal olcsóbban adtam oda a gyapjumat, mint a hogy elkelhetett volna, mert muszáj volt. (Derűtség a szélsőbaloldalon.) De jónak nem volt jó!

Nem egy ilyen magam forma ember, hanem az ország azon része előtt, mely gazdasági dolgokkal szokott foglalkozni, ismeretes, Pozsonymegyei földbirtokosnak Pozsonyban tartott felolvasásából akarok egy részt felolvasni, a melyben megmondja tételről tételre, hogy mi az a minimum, amelyen alól már csak a maga veszteségevel termelhet a gazda répat. Felhoz 3 alternatívát, a legrosszabbat a középezt és a legjobbat. Felkiáltások: ki az? Rovara Frigyes. Először is azt a részt olvasom föl, amelyben megállapítja, hogy melyik megyében mennyi répa terem, hogy kiszűljön, hogy mennyire hasból csinálták azokat a bizalmi nyilatkozatokat, melyet a t. miniszter ur kapott. Azt mondja ez a felolvasás, hogy 1887-ben csak 4 megyében termesztek 2000 kat. holdon 15 megében természetiek ezen növényt 2000 kat. holdon felül. Első hely Nyitra megyéé 33,122 kat. követik Sopron 18,046, Pozsony 14,997 Bar 8203, Heves 6883, Pest 5444 kat holddal és a többi: összesen ma már 41 megyénk van hol répat természetiek.

Ez értekezés minden részét nem akarom felolvasni. (Halljuk!) Azokat a részeket mindenesetre felolvasom, melyek szorosán össze fűgnek a tárggyal. Mert itt az a kérdés, vajjon összedugott kézzel és hidegvérrel tüheti-e az állam azt a kiszípolozási rendszert, melyet a gazdaközönsséggel szemben a cukorgyárosok követnek? Hogy a kérdést megvilágítsuk, meg kell hallgatnunk egy praktikus gazdát arra nézve, mi az a minimum, melyen alól répat természetien nem lehet. A szerző három kategóriát állít fel és mindháromra nézve összeállítja a részletes kiadásokat és bevételeket.

A répatermelés költségét magyar holdenként e három kategóriára nézve igen kedvező

es kevésbé kedvező viszonyokat véve számba — így állapítja meg a szerző: (olvassa)

	I. frtban	II. frtban	III. frtban
1. Őszi szántás	8.—	8.—	8.—
2. Szuperfoszfát 100 kg. 18%+24=4.32 ebből répara 70%	3.03	3.03	3.03
3. Vetési munkálatok, trágya hintés	4.—	4.—	4.—
4. Vetőmag 15 kg. á. 20 kr	3.—	3.—	3.—
5. Chilit salétrom 50 kg. á. 11.20 frt	5.60	5.60	5.60
6. Rovarirtás (Rovarin, permetezés, rovarirtás)	0.50	1.—	1.50
7. Kapálás, egyezés, gyomlálás	12.—	14.—	16.—
8. Répaszedési munkálatok	8.—	10.—	12.—
9. Répaszállítás a vasúthoz 15, 10, 15 kr pr. q.	4.—	8.—	12.—
10. Istállótrágya 150 kg. a 30 kr. 45 frt ebből répara 25%	11.25	11.25	11.25
11. Földadó	2.—	2.—	2.—
12. Földtőke kamatja vagy bér	14.—	12.—	10.—
13. Kezelési költség, forgó és üzleti tőke kamatai	6.—	6.—	6.—
Összesen	81.38	87.88	94.38

Most számítsuk ki, milyen árt kell a répaért kapni, hogy a gazda ne dolgozzék veszteségre. Azt mondja, hogy a répatermés után 45% szét 8 frt, a répa fej és level 2 frt 40 kr; a répatermelés annak utóhatása és utónövény termelés értéke 20%-kal számítva 2.20 kr. A répa úgy kell természetelni, hogy a földbe először búzát, azután árpat vegre répat kell vetni. A fenti kiadás összegéből azt leszámítva, marad első esetben 63 frt 78 kr, már t. i. a legjobb esetben és ha magyar hodanként 80 m.m. termés van fölvéve és ha a répa ára legalább 80 kr. A második esetben kell, hogy a répa ára 88 kr., a harmadik esetben pedig a répa ára legalább 1 frt legyen. Ilyen számítások mellett is 1 hold csak 12 frt tiszta hasznót hoz. Ezen 12 frt tiszta haszon felett csak azon esetben rendelkezhetik a gazda, ha 103 m.m.-nál többet termel.

Méltóztassék megmondani, nem a legnagyobb istentelenség-e az, hogy a gazda szerződik 93 kr.-nál, agyon nyomják előlegekkel s mikor már fűlig adós, azt mondják 70 krral többet nem adhatnak. A földet gőz ekével kell művelni, a répatermeléshez speciális szerszámok szükségesek, az elállításhoz műtrágyát kell venni és akkor egyszerre arra ebred fel a gazda, hogy 23 krral kevesebbet fizetnek neki, mint a mi ki volt akudva. Azt mondják neki, ad vissza az előleget, vagy elégedj meg 70 krral.

Ez az egyik része a dolognak, de van másik része is. Az átvételnél először is sohasem acceptálják a vasuti hivatalos felmérést, másodsor akármilyen tiszta állapotban viszik is oda a répat, a földet 8—10 %-ot levonnak, mondván, hogy olyan földes a répa, hogy azt máskep nem acceptálhatják, mint ilyen levonás mellett. Sohasem teszik bele a szerződésbe, bármennyire forciozza is a gazda, hogy micsoda eljárás szerint fog a cukortartalom megállapítani és természetesen mindig azt az eljárást alkalmazzák, mely legkisebb perzentet mutat. Midőn tehát ilyen féltékenyen gondolja a t. kormány a cukoripar érdekeit; nem jogos-e az a kívánságunk, hogy a mezőgazdák érdeke is figyelembe vétessék és közigazgatási, ha kell törvényhozási intézkedések által megóvassanak ezektől a zaklatásoktól és visszaélésektől. Magyarországon még nagyon sok idő múlva lesz életkérdés az, hogy hány cukorgyár van, de az életkérdés, hogy a bérlet és középosztály a kiszípolozástól megmentessék. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Azok, akiknek ősei kardjával védelmezték meg az országot, akik a magyar nemzetet teszik, ne a lehetnek arra karkoztatva, hogy az internacionális tőke rabszolgái legyenek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

És még ezen visszaélések megakadályozására minden törvényes eszköz fel nem hasz-

náltatik, addig sem a t. előadó ur, sem Arányi a plutokrácia szolgálatában levő hatalmasok ne álljanak elő azzal a hamis tannal, hogy a gazdaközönség érdekében dolgoznak, mert igenis a plutokrácia érdekében működnek és a szabadság égise alatt akarják a pénzsarnokságot Magyarországon meghonosítani. Teljes meggyőződésből mondom el mindent. Nem tartanám magamat jó hazafinak, ha látva a gazdaközönség egy részének sérelmét, ezeket el nem mondtam volna, (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) mert s minő mértékkel mérnek a cukorrépa termelő gazdáknak, ugyanolyanl mérnek nekünk a mezei gazdalkodás minden vonalán. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Ha azt mondjuk: uram, miniszter, tisztelt miniszteri tanácsos, ilyen meg ilyen bajaink vannak az Alföldön: erre azt felelik, hogy: Segíts magadon és az Isten is megsegít de ha a pénzhatalmak, a Deutsch és Haas állnak elő, az már más, következik a követelválasztás, akudjunk. (Ugy van a szélsőbalon.)

Ez állapotokat csak úgy lehet megszüntetni, ha önzellen odaadással, tiszta szándékkal, titkos és utógondolatok kizárásával a liberálizmust és szabadságot nemcsak nyelvünkön hordozzuk, de szívünkben is oltalmazzuk és önmagáért szeretjük és védelmezzük. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ha ez társadalmi és politikai működésünkbe úgy be nem szövődik, mint posztó szála közé az aranyfonál: akkor annak nincs erkölcsi értéke, az csak üres hang, mely ideig óráig hamis utra terelheti a közvéleményt. (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

En, mint azon szerencsétlen emberek egyike, akik az Alföldön kénytelenek gazdálkodni, sohasem tapasztaltam a kormánynak oly intézkedését, melylyel sorsunkat előbbre vitte volna. A vizsgálóvizsgálókat magunk fedezzük, iskoláinkat magunk állítjuk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon) utainkat magunk csináltatjuk. (Egy hang a szélsőbaloldalon. Dehogy csináltatjuk! Derültség.) Ha nem csináltatjuk, nincsenek, (Ugy van! Derültség a szélsőbaloldalon) de azért mindazon terhekben részesülünk, melyek reánk rovatnak azért, hogy a széttagozott magyar társadalom egyes osztályai maguk érdekében jótalanul előbbre mehessenek. (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

Ez állapotoknak meg kell szűnni: Egy bizonyos fokig ránehezíthetük lidércnyomás-ként a nagy többség és hatalom az egészséges és igazi közvéleményre, de az előbb-utóbb utat fog törni magának és ha egyszer utat tört, összerombolja mindazokat, akiket útjában talál és olyan itélő szeket fog tartani azok felett, — akik a magyar nemzetnek anyagi érdekeit, közgazdaságát kótyavetnyére adták az osztrák érdekek szempontjából, minő itélet még talán soha sem volt. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Addig tehát míg az itélet bekövetkezik, elvárom a t. miniszter irtól s a kormánytól, hogy a magyar népnek, magyar gazdaközönségnek, a magyar nemzetnek, melynek 75 %-át a földművelő osztály képezi, érdekében tegyen meg mindent a mi módjában, hatalmában van törvényes eszközökkel megtenni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Aon reményben, hogy az én szavam bármilyen gyöngye is nem a pusztában elhangzott szó fog maradni, mert viszhangja meg lesz a t. minister ur lelkiismeretében is. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) s ha nem is fog nyilvánulni, de oda benn, az a benső kisbíró azt fogja mondani, hogy az összerokadásig sajtolt szegény földműves osztályt a vég elpusztulástól ideje utolsó órája, hogy megóvjuk. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) ezen érzetnek hatása alatt jelentem azt ki, hogy én a szőnyegen levő törvényjavaslatot nem fogadom el. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon) Hogy pedig maradandó nyomát adjuk annak, hogy itt e padokon ülünk s a kik ama nagy többséggel szemben az ellenzékét képezzük, gondolkozzunk azokról az eszközökről amelyekkel az adott körülmények közt ezen elszomorító állapotokon segíteni lehet és a földművelő osztály érdekeit, jogosult követeléseit előmoz-

dithassuk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Következő határozati javaslatot terjesztem elő. (Halljuk! Hülljük! Olvassa.)

Minthogy ezen törvényjavaslatban nem látjuk megvalósítva, még csak részben sem azon kívánalmakat, a melyeket a magyar gazdaközönség méltán támogathat és már több ízben úgy a kormány, mint a képviselőház előtt ki is fejezett, annál fogva, hogy közgazdaságunknak ezen fontos terén a gazdaközönséget megillető jogos előny és a hazai termelésnek a hazai fogyasztást biztosítva legyen, utasítassék a miniszterium illetve a pénzügy és földművelésügyi miniszter:

a), terjesszen elő törvényjavaslatot a 6 krajczáros fogyasztási adófeltörése iránt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

b), a cukortermelés korlátozó és a területet rajonirozó kartellek megakadályozása céljából, hogy a termelést ne csökkentessék és a gazda szabadon választhassa azt a gyárra, a melynek termelni akar, a kormány csak az oly cukorgyárakat részesítse a belforgalom, vasuti és egyéb állami kedvezményekben, a melyek kartellekben nem résznek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

c), Hivjon össze a földművelésügyi miniszter a cukor iparipar fellendülésének érdekében egy termelő, gyárosokból alkotandó szaktanácskozományt, melynek feladata legyen egy cukorrépa termelési szerződési mintát is kidolgozni és megállapítani, melynek betartására a cukor gyárosok köteleztessék. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

d), küldjön ki a miniszterium egy szak egyént, a ki a cukorrépa és cukorrépa mag termelést a szomszédos német országban tanulmányozza.

e) az 1875. XXXVI. tcz. 179 szakasz 4. pontjának hatályon kívül helyezése iránt, mely így szól: „oly kartell szerződések megkötése, melyek minden társasági ügyletnek közös haszonra vezetését célozzák, tétessék a miniszterium által sürgősen javaslat.

Ezek után bátor vagyok ezen határozati javaslatomra vonatkozólag egy pár szóval előadni, hogy a hézagossága ennek a hat. javaslatnak abból származik, mert már több hat. javaslat adatott be, így pl. beadott Komjáthy Bela t. barátom és képviselőtársam által az önálló vámterület felállítására iránt. (Helyeslés a szélsőbalon.) Ez maga után vonja nagyon természetesen azt, hogyha önálló vámterület lesz, akkor azt osztrák területről bejövő cukor is megfog adóztatni. Azért nem vettem bele tehát hat. javaslatomba, hogy a 6 kros cukoradónak elengedésén túl az az adó, mely most a közös vámterület mellett Ausztriában szedetik, s a mely adó igazság szerint itt volna szedendő, itt szedessék. Mert azt sem fogadom, hogy Komjáthy határozati javaslatának elfogadása által ez is el van fogadva. Ez az oka, hogy ezt a kérdést a hat. javaslatban nem érintem. A mi pedig a kereskedelmi törvénynek a megváltoztatását illeti, a keresk. törvény 179 § a felszólítja azt, hogy micsoda dolgokról intézkedhetik a szövetkezeti vagy részvénytársulati közgyűlés, a többi közt azt mondja a 4. pontban, a kartellek megállapításáról azok a jó urak, akik a kartellt megállapítják, azt mondják, amit valami szindarabban mond egy börszianer, hogy sokkal okosabb ember vagyok, hogy sem olyat cselekedjem, a miért bezárhatnának.

Ezek az urak azt is mondják, hogy benne van a törvényben, hogy mi a kartellekről intézkedhetünk, tehát mi a kartellról intézkedtünk. En azt akarom hogy a törvényben ez ne legyen benne, hanem ellenkezőleg, hogy a törvény úgy intézkedjék, hogy az ilyen kartell-szövetkezők, ha bűnösségük kiderül, a törvény által megnyitassanak, ezek voltak azon indokok, melyek miatt határozati javaslatomat bátor voltam beterjeszteni. Külömben, nem fogadom el a törvényjavaslatot és pártolom az előttem e párt által beadott határozati javaslatokat. (Élénk helyeslés és öljenezés a bal- és szélsőbaloldalon.) Szónokot számosan üdvözik!